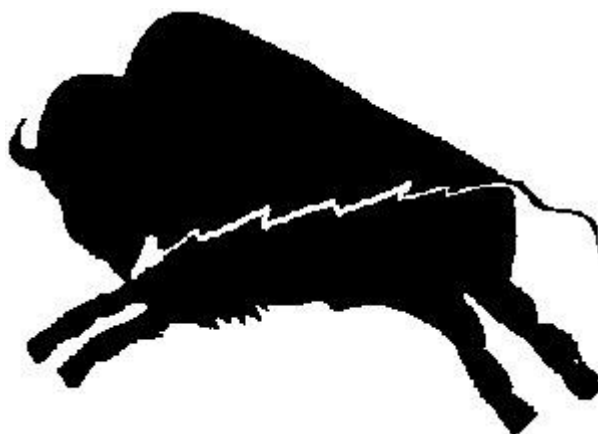

Shamanismen

av Per Henrik Gullfoss

Vi lever i en forunderlig tidsalder. For akkurat i det vi hadde klart å kvitte oss med utallige tonn gammel overtro, og etablert en noenlunde vitenskapelig orden og oversikt over verden, så brister på en måte boblen og vi blir overskyttet av en magisk og mystisk bølge, skapt av behovet for en dypere form for tilhørighet til universet enn det vitenskapen kan gi oss.

En av de tingene som dette behovet har gjort moderne er shamanisme. Det er ikke så mange årene siden selve begrepet var ukjent for de fleste. Mitt kjenneskap til fenomenet var praktisk talt begrenset til ondsinnete hekседoktorer i Fantomet, som drev med skitne triks og ville ha makt over de uskyldige innfødte sine lettrende sinn. Jeg visste fra gamle James Bond filmer at det fantes Voodoo prester på Haiti, som avlivet haner ved å bite over halsen på dem og i det hele tatt gjorde mye skummelt og ondsinnet, men Shamanisme??

Hva er så Shamanisme, en gammel overlevning fra svunne tider? En trendy mote? Eller en farbar vei til selvutvikling og åndelig innsikt?

En av de viktigste bidragsyterne til gjenopplivingen av Shamanismen i den vestlige verden er Carlos Castanedas bøker om den Mexicanske indianeren og åndelige mester Don Juan. De har blitt kjøpt og lest i ett enormt antall og er vel kjent for alle som var i nærheten av hippiebevegelsen, og alle senere tilkomne som er opptatt av utvidet bevissthet, og søker etter andre måter å se virkeligheten på, enn de tradisjonelle vitenskapelige eller religiøse retninger.

En annen kjent person som snuste på Shamanrollen, var Jim Morrison i Doors. En av Shamanens egenskaper og måter å arbeide på var å ta kontakt med dyresjeler, eller til og med ta på seg dyreham. Noe som speiler seg i Morrisons sang om The Lizzard King. Men å tukle med Shamanisme kan være farlig. Du berører krefter som sprenger grensene for ditt individuelle jeg og gjør det vanskeligere å holde fokus på den normale virkelighet. Jim Morrison døde ung, på samme måte som Janice Joplin og Jimmi Hendrix. Visjonære, nesten religiøse kultfigurer, som ikke maktet å bære presset, fordi de ikke var klare for sine roller.

Det er kanskje ikke så rart at de som skulle fylle en slik visjonær rolle, og som krysset grensen til andre virkeligheter, i gamle samfunn ble utsatt for store prøvelser og var spesielt utvalgte. I

våre dager er det mange som har søkt en tilsynelatende lettere vei inn i denne virkeligheten, gjennom bruk av bevissthetsendrende stoffer som f.eks. L.S.D. Et eksperiment som kan gå riktig galt, fordi individet ofte ikke er forberedt på å takle den utvidelsen av virkelighetsoppfatningen som slike stoffer kan føre til.

Hva er så en Shaman ? Det er uhyre viktig å vite at å VÆRE en Shaman ikke er det samme som å arbeide med Shamanisme. I gamle dager var Shamanen som nevnt spesielt utvalgt. Noen ganger kunne det gå i arv i familier, men som oftest var det skjebnen som valgte ut Shamanen. I første omgang var det spesielle opplevelser, hvor individet nesten døde, eller ble besatt av spesiell typer ånder, som gjorde at det ble Shaman. Mange av de tingene som en gang gjorde mennesker til Shamaner, ville i dag ha sendt de på institusjon. I de fleste tilfeller måtte det "utvalgte" shamanemnet gå i lære hos en allerede etablert Shaman. Å bli Shaman var meget farlig. Det var tester som du enten besto, eller døde av, og slett ikke alle besto!

Noe av grunnen til Shamanismens oppblomstring er antagelig behovet for ritualer, som kan gi våre individuelle liv en dypere sammenheng og tilhørighet. I Shamanismen er det ofte vanlig å gjennomgå prøver hvor man påfører seg selv sår av ett eller annet slag. Man måtte ofre noe av seg selv til universet og de store makter, for å motta åndelige gaver. Sagt på en enklere måte, så måtte man tømme ut noe av seg selv, så man kunne bli fylt med noe større. Samtidig viste man sitt mot og sin verdi og økte sin status i stammen, gjennom å utholde slike prøvelser.

Disse behovene for å markere sitt mot og sin tilhørighet til en klan eller stamme finner vi igjen i det moderne behovet for piercing. Det er ikke mange årene siden de fleste hvite så med forferdelse og forundring på bilder av innfødte fra Ny Guinea, med bensplinter gjennom leppa og nesa og filte tenner. I dag er det som vi kan se helt vanlig å gjøre det samme med ymse metallgjenstander.

Men man blir selvfølgelig ikke Shaman eller får øket sin åndelige kraft gjennom å stikke noen sølvkuler gjennom brystet eller tunga, like lite som man blir Shaman av å gå på et week-end kurs eller fem. Noe av gleden med vår nye og rotløse tidsalder, er at vi kan forsyne oss av åndelige teknikker og bevissthet der vi vil, på den måten vi vil. Og Shamanismen synes å ha mange muligheter også for oss som ikke har spesielt lyst til å gå gjennom de ytterste prøvelser. Selve ordet Shaman stammer fra en folkegruppe i Sibir. Men ordet har forandret seg og blitt en betegnelse på et fenomen, som vi gjenfinner i så og si alle samfunn som vi i dag betegner som primitive eller ursamfunn. Shamanen var en høyt respektert åndelig veileder og helbreder, som tok i bruk visse metoder for å kommunisere med de ikke fysiske dimensjoner av virkeligheten. Uansett hvilken verdensdel eller klimasone vi befinner oss i, så vil vi se at denne rollen hadde/har en forbløffende stor grad av samstemmighet. Det kan virke som om det er en felles underliggende måte å oppleve universet på, som gjenspeiler seg i kulturer så spredt fra hverandre som urbefolkningen i Australia, eskimoene på Grønland og Indianerstammer i Sør og Nordamerika. I Norge er det samene som har bevart mest av denne tradisjonen. " Shamanens" navn hos samene er Noiade.

Vi gjenfinner trekk fra Shamanismen i hele den norrøne mytologien. Odin og hans fosterbror Loke må på mange måter sies å være eksempler på guder som hadde Shamankvaliteter. Begge kunne gå inn i dyrehammer og til og med skifte kjønn. Loke gikk til og med så langt at han som hoppe ble mor til den åttebente hesten Sleipner. Odin mestret både Seid og galdrer, som er gamle norrøne teknikker, med bruk av magiske symboler og magisk sang, for å påvirke virkeligheten slik man ønsket.

Shamanisme er antagelig ett av ytterpunktene idet som kalles New Age kretser. I den bevegelsen finner vi på den ene siden en voldsom interesse for Ufoer og tanken om stjernemennesker som teknologisk og på andre måter er mennesket langt overlegent. På den andre siden finner vi Shamanismen som kanskje er en av de aller eldste former for religiøsitet, og som har fått vittige tunger til å omdøpe New Age bevegelsen til Old Age.

Shamanismen stammer fra en tid hvor det var utenkelige å forestille seg en verden hvor ånd og materie var adskilt. Selve naturen og alt som fantes, var en selvfølgelig del av den kraft, eller gud(er) som hadde laget alt det som fantes. Den stammer fra en tid hvor man ikke hadde den vitenskapelige kunnskap og forståelse av det verdensrommet, med sine enorme avstander og muligheter. Det man hadde var en magisk og levende verden, som omga en på alle kanter. Planeten, dyrene, trærne, stenene, luften og ilden og alt det som fantes var magisk. Spesielle stener og gjenstander som bjørneklør og haitenner ble ansett for å besitte en spesiell kraft.

Shamanismen har sin røtter i den tiden da den høyeste gudommelige kraft var kvinnelig, og antagelig ble kalt den store moder.

Sett fra dette ståstedet, så har Shamanismens måte å se verden på en viktig beskjed og gave til nåtidens mennesker. I de siste fem tusen årene har vi utviklet en splittelse mellom ånd og materie. Som på det religiøse planet har fått oss til å oppleve at ånd er noe annet enn kjød og at den fysiske verden kan oppfattes som syndig og lavtstående, mens den ikke fysiske, såkalte åndelige virkelighet, er den rene og klare. En måte å se verden på som ikke bare ville vært meningsløs, men fullstendig vanvittig for de som var preget av det gamle shamanistiske verdensbildet.

Denne splittelsen har ført til at vi lett ser på materien som en død ting, uten åndelig kraft eller indre kvalitet. Med andre ord er den fysiske verden blitt noe sjelløst vi bruker, istedenfor å være noe magisk og levende som vi behandler med dyp respekt, og kjærlighet.

I Shamanens " tidsalder" var ikke mennesket oppfattelse av livet og verden splittet på samme måte som den er i dag. Shamanen fyllte for eksempel en rolle som i dag er fordelt på minst tre instanser. Shamanen var sitt folks åndelige veileder og inspirator, en oppgave som i dag teoretisk sett skal befinne seg hos prestene. Han var den som tok seg av både psykiske og fysiske sykdommer, med andre ord psykolog og lege. Hvis man tenker innenfor det Shamanistiske verdensbildet, så er det meningsløst å skille det fysiske fra det psykiske. Shamanen vil tenke at man kan ikke behandle kroppen, uten å behandle sjelen - eller omvendt.

For de fleste shamaner var tromma det viktigste arbeidsredskapet. Shamantrommens lyd ble opplevd som en døråpner til andre dimensjoner av virkelighet, eller som en strøm av kraft shamanen kunne reise på.

Det var heller ikke uvanlig for shamanen å bruke det som i dag kalles rusmidler, for å utvide sin bevissthet, og sette seg i kontakt med ånde verdenen. Men det ble gjort under helt spesielle omstendigheter og med helt spesielle hensikter.

En av Shamanens viktigste oppgaver var å opprettholde balansen mellom de forskjellige dimensjonene av virkelighet. Sykdom ble svært ofte sett på som en ubalanse ikke bare i kroppen, men også i sjelen. Når Shamanen reiste i åndeverdenen kunne han få hjelp og kraft til å gjøre noe med denne ubalansen, eller han kunne gå aktivt inn å operere den syke, gjennom å "suge" ut psykisk materie, og eller, åndelig infeksjon. Shamanen forsto universet slik at man gjennom handlinger i den ekstraordinære virkelighet kunne påvirke den ordinære virkelighet.

Ett meget viktig begrep for Shamanen var kraftdyr. Hver Shaman hadde som oftest sitt eget dyr, som det var spesielt forbundet med, men det kunne ha flere kraftdyr som hjelpere. Gjennom denne kontakten med dyrene på det ekstraordinære plan, ble Shamanen i besittelse av dyrenes egenskaper og kunne bruke de til å orientere seg, og påvirke sine omgivelser, i begge virkeligheter. Det finnes mange historier om shamaner som hadde slik kraft at de kunne ta med seg kraftdyrets ham over til den fysiske verden, og dermed bli ett med ørner, elger, ulver, bjørner e.l. Det finnes også historier om shamaner som kunne reise ut av kroppen og samtidig manifestere seg fysisk ett annet sted. Don Juan snakker f.eks. om at alle mennesker har en dobbelsidighet, som gjør dette mulig.

Men som oftest reiste Shamanene til en annen dimensjon enn den fysiske. Det var i hovedsak to verdener. Den øvre verden og den nedre verden. Når man skulle til den nedre verden reiste man gjennom en åpning som en hul trestamme, ett hull, ett vann e.l. for å komme til den nedre verden. For å komme til oververden dro man ut i verdensrommet. Man kan muligens si at Shamanen reiste enten i underbevisstheten - den kollektive ubevisste, eller overbevisstheten. Det er vanskelig å si om de dimensjonene shamanen ferdes i kan forklares som reiser i den indre psyken. Shamanen selv forstår det som om han/hun reiser i verdener som virkelig eksisterer i en annen dimensjon av virkelighet. Men man kan også tenke seg at psyken og den indre tilstand av bevissthet, nettopp er broen man går via for å kunne sanse og ferdes i andre dimensjoner av virkelighet. Og at disse verdener eksisterer i kraft av seg selv og ikke bare er en subjektiv og personlig opplevelse.

Det som er sikkert er at Shamanismen er en uhyre spennende vei, når den hjelper oss til denne forståelsen av at alt henger sammen og at hele universet på en eller annen måte finnes inne i oss selv. Den viser at vi gjennom å handle på det symbolske indre plan påvirker og forandrer tilstander, og virkeligheten i den ytre verden.

Som grunn fra shamanismens verdensbilde ligger en opplevelse av helhet og respekt for alt som er til. Det har en dyp forståelse av at alt er levende, noe som sårt trengs i vår verden, som ofte er så kald, distansert og mekanisert. Shamanismen tilbyr også en form for ritualer, og teknikker, som kan være til stor glede og hjelp for svært mange. Og ikke minst, så kan shamanisme riktig utført være et meget flott redskap til å hjelpe oss til å få bedre balanse mellom det fysiske og det psykiske og dermed bli kvitt sykdommer og bli helere mennesker. Skulle jeg selv velge mellom å ligge på en psykologs divan og fortelle om mitt liv, eller bli guidet gjennom min egen psyke av en dyktig shaman, så ville jeg ganske bestemt foretrekke det siste.

Lars Otto Widding, har i mange år arbeidet med shamanistiske teknikker. Hvorfor?

"Jeg er uhyre fascinert av den sterke betydningen shamanismen hadde hos urbefolkningen, og spesielt av den rollen Shamanen fylte. Selve det visuelle ved trommen, dens utseende og lyden er også veldig fascinerende. Det er selve rytmen og lyden i tromma som er shamanens reisebarkost.

De gamle shamanene hadde ett uhyre sterkt forhold til tromma si. De regnet at deres livsløp var over, når tromma var utslitt. De lagde alltid sin egen tromme, men det er ikke nødvendig for den som vil bruke shamanistiske teknikker, man kan godt bruke en tromme som noen andre lager til deg. Men for meg var det veldig spesielt å lage min egen tromme. Jeg var med å jakte på dyret, den reinsdyrkalven, som ga hud til trommen min, noe som var en voldsom sterk opplevelse.

Noe annet som tiltaler meg veldig med shamanismen er at dyr får en helt spesiell betydning. Hvert dyr har spesielle egenskaper og karaktertrekk, som de har utviklet gjennom lang lang tid. F.eks gjennom å arbeide med mauren, eller å ha mauren som kraftdyr, utvikler man evnen til å jobbe i gruppe, hvor gruppens formål er viktigere enn dine personlige behov. Egenskaper man kan opparbeide i samarbeid med ørnen er evne til å se ting i perspektiv og på avstand. Indianerne knyttet ørnen sterkt til vår ånd [spirit]. I det hele tatt så gir arbeidet med shamanismen en ny forståelse av naturen og setter ting i en annen sammenheng. Man kan låne kraft av dyrene. Jeg er fascinert av rollene dyrene får, men ikke bare dyrene, men også trær og planter. Når jeg går tur i skogen nå, så ser jeg og opplever ting jeg ikke så for 10 år siden. Ikke slik å forstå at jeg ser spøkelser eller overnaturlige ting, men jeg ser på verden og naturen med andre sanser. Gjennom dette arbeidet er naturen blitt langt mere besjelet og belivet for meg."

Ønsker du å hjelpe andre med dette arbeidet, eller er det først og fremst noe du gjør for din egen del?

"Først og fremst er dette noe jeg gjør for min egen del. Men jeg har i mange år arbeidet i en gruppe og vennskapet og fellesskapet som har oppstått i gruppen er meget viktig for meg. Jeg

har erfart at det jeg driver med kan hjelpe andre, og kanskje vil det jeg gjør med tiden utvikles mer mot å hjelpe andre. Men jeg ser ikke for meg at jeg skal fungere som en tradisjonell shaman."

Hva er den mest spennende opplevelsen du har hatt ved hjelp av shamanistiske teknikker?

"Det absolutt mest spennende må være møtet med forskjellige dyr. En gang satt jeg for eksempel tre døgn under en sten på ett fjell. Midt på natten fløy to ravnner en meter over hodet på meg. Det var uhyre fascinerende. Man trer på en måte inn i ett rituelt rom, hvor ravnene fortalte noe om den forbindelsen som fantes mellom meg og ravnnesjelen. Det heter at som man roper i skogen får man svar. I shamanismen er det en faktisk realitet."